

Nr 895

Av herr **Wennerfors**, *angående takmålningarna i Operakällaren.*

Från och med budgetåret 1968/69 svarar byggnadsstyrelsen såväl för det yttre som för det inre underhållet av Operahuset. Denna byggnad har kontinuerligt varit föremål för renoveringsarbeten. Att underhålla Operahuset är inte enbart ett intresse för huvudstaden; det är ett riksintresse. Härvid tänker jag inte enbart på den del av huset som inrymmer landets enda fasta operascen utan även den del som inrymmer restaurangen Operakällaren. Av flera skäl är det även ett riksintresse att den numera alltmer internationellt kända Operakällaren består i traditionsenliga former. Underhållet vad avser Operakällarens lokaliteter får således icke försummas. Det är bekant att exempelvis takmålningarna såväl i stora matsalen som i Operagrillen är i fara. Även en lekman kan vid besök konstatera detta. Risk finns således att färgflagor börjar lossna från taket. Orsaken kan möjligen vara att luftfuktighetshalten är för låg. Jag finner det angeläget att en undersökning omgående genomföres samt att därav eventuellt påkallade åtgärder vidtages.

Under punkt B 14 Utredningen rörande byggnadsföretag i statsverkspropositionen bilaga 9 (s. 47) har ett reservationsanslag av 3 000 000 kronor föreslagits. Jag förutsätter att ovannämnda undersökning kan bestridas från anslaget.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag,

att riksdagen ger Kungl. Maj:t till känna vad i motionen om takmålningarna i Operakällaren anförts beträffande anslaget till Utredningar rörande byggnadsföretag.

Stockholm den 28 januari 1970

Alf Wennerfors (m)

Nr 896

Av herr **Westberg** i Ljusdal **m. fl.**, *om anslag till riksantikvarieämbetet för publicering av fornlämningsregistret.*

(Lika lydande med motion nr 748 i Första kammaren)

Enligt riksdagsbeslut 1937 påbörjade riksantikvarieämbetet och rikets allmänna kartverk i samarbete redovisningen av landets fasta fornlämningar på

ekonomisk karta över Sverige. Samarbetet har nu pågått i över 30 år. Härunder har ett fornlämningsregister för större delen av landet vuxit fram. Detta omfattar för närvarande beskrivningar av ca 425 000 fasta fornlämningar från förhistorisk tid och över 150 000 beskrivningar av fornlämningar och kulturhistoriska minnesmärken från historisk tid. Internationellt sett är detta en enastående dokumentation. Detta fornlämningsregister kommer med största sannolikhet att i framtiden betecknas som 1900-talets största insats i svensk kulturminnesvård och svensk forntidsforskning.

Hur är nu läget beträffande detta enastående register? Knappt hälften föreligger utskrivet på maskin och kollationeras för närvarande. Det vill med andra ord säga att originalhandlingarna, fältanteckningsböcker med blyerts-text, måste användas i det dagliga arbetet. Texten nöts och blir för varje år alltmer svåräst, vilket med hänsyn till de stora kostnader som nedlagts är starkt otillfredsställande. Riksdagen har för publiceringen hittills anslagit medel till en tredjedels tjänst i Ag 11. Riksantikvarieämbetet har i årets petita begärt att denna tjänst måtte ändras till en halvtidstjänst (+ 4 000 kronor) för publiceringen. Några ökade medel har enligt propositionen emellertid inte ställts till förfogande.

Som anförts är angelägenhetsgraden likväl mycket hög. Ämbetet har sedan länge framhållit detta i sina förslag till anslagsäskanden och har för övrigt gjort detta redan i utredningen rörande redovisningen av fornlämningarna på den ekonomiska kartan, SOU 1936: 42, s. 86 ff. Där uttalas bl. a.: »Riksantikvarieämbetet har även gjort framställning om att i beskrivningarna till ekonomiska kartan skulle intagas kortfattade beskrivningar över de forminnes- eller kulturminnesmärken, som funnes upptagna å ekonomiska kartan, varigenom intresset för dessa förhållanden i orterna ytterligare skulle kunna ökas och kunskapen bliva mera allmänt spridd.» Denna publiceringsform blev emellertid aldrig aktuell, då beskrivningarna till den ekonomiska kartan slopades.

Förutom framställningar från riksantikvarieämbetet om publicering har motioner härom väckts i riksdagen, senast år 1967, FK nr 306, AK nr 394, AK nr 527 och FK nr 414. Dessa motioner avslogs med hänsyn till pågående utredning. En sådan motivering är emellertid irrelevant. Fornlämningsregistret har ett så stort allmänt intresse att en publicering måste ske oberoende av pågående utredningar. Registrets värde kommer under överskådlig tid att bestå oberoende av hur kulturminnesvården organiseras. För myndigheter och allmänhet är registrets uppgifter oumbärliga bland annat vid markexploatering. Dessutom måste framhållas att registret för närvarande är föremål för en förslitning, som inom en snar framtid kommer att allvarligt minska dess värde.

Beträffande registrets användningsområde kan ytterligare nämnas följande. Inte endast det förhållandet att fornlämningsregistret blivit allt fullständigare, sedan nu 15 av landets 23 länslänningar färdigställts och 7 påbörjats, har kommit

att medföra en ständigt ökad användning. Samhällets ändrade struktur med svällande tätorter och fritidsbebyggelse, växande vägnät och stora grustäcker samt annan höggradig markexploatering har här betydelse. Härtill kommer en intensifierad undervisning vid skolor och universitet, en alltmer utbredd forskning inom området samt det ökade intresset inom folkbildningen. Myn-digheter, planeringsexperter, markägare och exploatörer har berättigade krav på en tillgänglig beskrivning över vad som finns redovisat till läge och utsträckning på den ekonomiska kartan.

I princip passerar alla plan- och avstyckningsärenden riksantikvarieämbe-tet eller landsantikvarien för utredning om i vad mån fornlämningar berörs av företag och om vad det i så fall är för fornlämningar. För detta arbete är i längden inte en enda originalhandling till fyllest, inte ens om denna blir fullständigt utskrivet på maskin. Endast en publikation svarar mot behovet hos en mångfald organ och enskilda av att ideligen anlita fornlämningsregistret i konsulterande syfte.

Vidare bör framhållas att registret tillkommit under en 30-årsperiod. Under denna period har metodiken vid fältarbete och beskrivning förbättrats allt eftersom kunskaperna ökat om fornlämningsbeståndet och dess karaktär. Originalhandlingarna är användbara i kulturminnesvården som arbetsmate-rial. De fyller emellertid inte publicistiska krav. Ett noggrant redigerings-arbete är för publicering erforderligt. På en tryckt katalog måste ställas krav på enhetlighet i terminologi och språk, på konsekvens i fråga om hän-visningar m. m. De redigeringsuppgifter som blir nödvändiga och som med hänsyn till det stora materialet blir omfattande underlättas dock av att en beskrivningsmall använts vid fältanteckningarna.

För den ofrånkomliga publiceringen av fornlämningsregistret blir en redak-tionell arbetskraft erforderlig för några år framöver.

Under återopande av vad här ovan anförts hemställs,

att riksdagen måtte besluta att till publicering av forn-lämningsregistret för budgetåret 1970/71 anvisa riksanti-kvarieämmbetet 35 000 kronor till en redaktionell arbetskraft i Ag 15—18.

Stockholm den 28 januari 1970

Olle Westberg (fp)
i Ljusdal

Lennart Mattsson (cp)

Jöns Nilsson (m)
i Bästekille

Gunbjörg Thunvall (s)